

БЕЗСМЪРТНИЯТ ПОДВИГ

Георги САВЧЕВ

Abstract. The Belogradchik writer Georgi Savchev (1883-1949) has a huge and very different in nature literary work - poetry, humorous poetry and current affairs, military poetry, fiction - novels and short stories, among them the exceptional novels about Hristo Botev, Vasil Levski and the Batak massacre, short stories, adventure novels, short historical novels, journalism, literary criticism, children's works, plays. Georgi Savchev's military prose is among the least known of his literary works. Here is given the story "The Immortal Feat" (Savchev, 1943).

Keywords: Georgi Savchev, military prose, short story

Слънцето беше угаснало вече зад голите върхове на Пелистер.

По звиевидното туловище на Черна пропулзяха сенки. Бебето потъмня. Нощта като огромна птица надвисна и обгърна дефилето, където бяха нашите окопи.

Зад планини и хребети небето отвреме – навреме се раздиряше от мълнии. Там боят кипеше и екотът му достигаше като изпод земята. Откъм

вражеските окопи засъскаха ракети, които се разпламтяваха високо и сипеха в нощта жарава.

Георги Савчев (1883-1949)

Бойците от нашия щурмов взвод, надигнали от окопа глави, бяха на шрек. Младият подофицер, началникът на този отряд, затули в шеша горящата цигара и се мъчеше с очи да обгърне мрачината, да разбере намерението на противника. Стиснал под мишци пушката си, беше готов всеки миг да полети напред. Затаил дихание, той се вслушваше в най-малкия шум на вятъра, без да откъсне очи от непрогледната тъмнина. За да черното було на нощта, той метна ракета към вражите окопи. Чу се гръм: ракетата изля фосфорния си блясък и угасна. Другарите му направиха същото и видяха не много далеч от себе си, надигаща се верига, която растеше и се разпадаше в играта на нашите прожектори.

- Настъпват ! Черните настъпват ! – прошепна младият подофицер и пръв излетя от окопа. След него двадесетина бойци пропъзяха напред и се пръснаха във верига.

Неприятелските прожектори и ракети постоянно кръстосваха светлините си над нашите окопи. Черното було на нощта се късаше на широки ивици, където се открояваха ясно сенките на пълзящите напред наши войници.

Младият подофицер Ванков виждаше пред себе си как расте и се надига тъмната противникова верига. Той беше вече изпратил двама войника назад с донесение за готвящата се противникова атака. В тоя миг го вълнуваше мисълта: дали ще устои на натиска докато пристигне подкрепление.

Подофицерът с взвода си беше попаднал в тоя кръстосан огън. Гранатите изравяваха пред него и в страни цели ями; пръстта се сипеше върху нашите храбреци и ги правеше невидими. Двама изохкаха и се смълчаха навеки в огнения вихър.

Неприятелската верига се влачеше като огромна змия – настъпваше предпазливо.

Младият подофицер извтрна надире глава, вгледа се и се вслуша. В непроницаемата мрачина нищо не се виждаше.

- Защо не иде подкреплението ? – очуди се той. – Да не са убити двамата пратеници ?

А чудовището все по-ясно се открояваше в мрачината.

Младият подофицер съобрази, че още двеста крачки и взводът ще падне в лапите на противника. Ледена пот обля челото на младия подофицер, ушите му писнаха и той цял настръхна. Беше уверен, че противникът не е забелязал още взвода му. И тая едничка вяра го окрили и той пропъзля с другарите си и се прикри зад рововете.

Един миг неприятелската верига остана неподвижна, след това се раздвижи отново и пропъзля решително напред.

Младият подофицер на чуваше, не виждаше нищо. Той метна с нечовешка сила бомбата напред, чийто трясък сепна пълзящия противник. Другарите му го последваха и същия миг изтрещаха десетки бомби. Последва втори и трети залп. Противниковата верига като пребита змия се повлече надире.

Младият подофицер като настръхнал полетя напред. Мощно „ура“ се изтръгна от задъханите му гърди, поде се в същия миг от другарите му, които вече летяха неудържимо напред.

Бомбеният трясък не даде на противника да се спре в окопите си, където вече бяха нахълтали със щиковете си нашите.

Младият подофицер залегна с взвода си в завзетите окопи, отдето откри срещу бягащия противник честа стрелба. Противниковите оръдия засветкаха страхотно, обадиха се и нашите и цялото дефиле припламна отново.

Подкреплението пристигна едва в зори.

Ротният командир свари храбреците пред цяла грамада консерви, пред всевъзможни лакомства.

- Има за всички, г. капитан – обади се младият подофицер. – Де можем да изядем всичко.

Ротният го потупа братски по рамото.

- Как се реши ? Как можа без наша помощ ?

- Простете ме, г. капитан, - отговори смутено подофицерът. – Пратих двама за помощ, но, гледам забавихте се. А противникът настъпваше. Ако бях се забавил ...

- Пратил си двама, казваш ? – очуди се ротният.

- Ефрейторът Павел Стойков и редникът Гаврил Пенчев, г. капитан.

Тях веднага изпратих.

Ротният наведе тъжни очи.

- Сега всичко ми е ясно, - въздъхна той. – И двамата са паднали убити преди да стигнат до мене. Бог да ги прости !

И ротният, и войниците наведоха глави и снеха шапки.

- А сега ? – подзе след малко ротният, като се мъчеше да скрие усмивката си, - кажи сега какво да те правим ?

Подофицерът трепна и наведе виновно глава.

- Признавам грешката си, г. капитан, без заповед, на своя глава го направих.

И той се очуди много, когато ротният се изсмя и го потупа по рамото.

- Знаеш ли какъв подвиг си извършил ? Ако знаеше, не би ме гледал така.

- Та какво толкова съм направил, г. капитан ? Наисъна, прогиних ги, взех окопите им. ... Та това всеки би го направил.

- Но ти превзе най-важната стратегическа позиция. Твоят подвиг е безсмъртен.

Младият подофицер се очуди, когато го видя да пише нещо, клекнал, със светнало лице.

- Господин капитан, - прозвуча след мълчанието гласа на подофицера, - аз ви моля да разрешите на войниците от ротата да похапнат! Те са изгладнели, а тук има бол. Вижте какви камари само!

Ротният усмихна кимна.

Стотици ръце се отправиха към купищата консерви и бял хляб. Разгарашуваха сандъците с кашкавал и съдърма, и младият подофицер, приклепнал, раздаваше и подканяше весело:

- Яжте, момчета, па благославяйте! Яжте! Утре работа ни чака. Черните ще се опитат да си вземат кутиите, но зор ще видят.

Ротният беше свършил рапорта си и сгъваше вече хартишката.

- Кой ще го занесе на дружинния командир ?

Неколцина изведнъж скочиха.

- Ти ще отидеш, Ганчо. И още сега, докато не се е съмнало.

- За мене ли е този рапорт, г. капитан? Ако е за мене, няма защо да се бърза. Не бива да се излага войникът заради мене.

- Не е заради тебе, а за България – засмя се ротният. – Твоят пример трябва да служи за назидание.

Младият подофицер наведе очи. Той все още мислеше, че ротният се шегува. Ушите му бучаха, обърка се, не смееше да погледне другарите си. Боеше се да не срещне и техния присмех, затова още по-ниско приведе глава. ...

*

* *

Още сутринта боят се започна с такова настървение, сякаш бе дошъл краят на света.

Французите на два пъти се опитаха да атакуват, но бяха решително отблъснати. През нощта нашите предприеха контраатака, в която младият подофицер летеше пръв. Той гледаше смело в лицето смъртта, която не пощади много негови другари. В разгара на атаката куршум прониза дясната му ръка, но той не охна. Успокои се, когато стъпи в новите неприятелски окопи.

С тая позиция нашите войски бяха осигурени. Французите се отказаха да атакуват вече и в „Завоя на Черна“ се възцари тишина.

Дни, недели минаваха без да гръмне пушка и от двете страни. Нощем само прожекторите кръстосваха притъмнените небосклони, запаляха небето и угасваха в тишина и мрак.

На войниците започна да дотегва това бездействие, в близко съседство с противника. Особено нетърпелив и неспокоен бе подофицерът Ванков. С голямо усилие ротният го задържаше да не полети напред.

Бяха се изминали два месеца от първия му подвиг. Той беше вече забравил за него, защото се беше отличил и в други по-смели подвизи.

Една вечер в окопите пристигна куриер. Всички се зарадваха: помислиха, че носи заповед за настъпление. Ще размърдат най-сетне вкоченясалите си кокали, ще се пооблажат пак с французки консерви.

Завоят на Черна

Зарадва се и младият подофицер. Когато ротният го повика в землянката си, той влезе смутен и очуден.

- Отгатни какво има тук ? – Срещна го весело ротният.
- Не зная, г. капитан.
- Понапрегни малко мозъка си. Помъчи се да налучкаш.
- Кръст за храброст, г. капитан.
- Отгатна, защото видя кутията. Друго, друго ?
- Съвсем не зная, г. капитан.

Ротният разгъна един лист и му го показа усмихнат.

Младият подофицер зачете. Листът затрепера в ръцете му.

- Истина ли е ? Не се ли шегувате, г. капитан ?

- Поздравявам те, подпоручик Ванков, - откозирува ротният. – Чакай този кръст не е изпратен да стои в кутийката, а да кичи гърдите ти. – И той закачи светящият кръст на счисления подофицер.

- Пагони нямаш, нали ? Ще ти дам мои. Те са стари, извехтели. Ще махнем две звезди, нали ? - засмя се ротният, - С тях съм по-голям от тебе. ... Сега можеш да останеш тук, в моята землянка.

Челото на младия подофицер се набърчи, сякаш облак го затъмни и той смугено промълви:

- Но аз съм свикнал там, при другарите. Как ще се отделя от тях ! Какво ще си помислят за мене !

- Но ти си вече офицер, подпоручик.

- Моля ви се, г. капитан, не им казвайте нищо за тая чест. Нека си остана подофицер докато свърши войната, пък после – воля Ваша.

И ротният се очуди, когато видя как върху смуглите бузи на новия подпоручик капнаха две бисерни сълзи.

БЕЛЕЖКИ

1. Compiled by B. V. Toshev, toshev@chem.uni-sofia.bg

REFERENCES

Savchev, G. (1943). The immortal feat (p. 78-95). In: Savchev, G. *Bulgaria, they died for you*. Sofia: Stars [In Bulgarian].

© 2020 Venets: Author/Editor

